

Heidi Brunstad

Fosterhjemsarbeid

Hvordan kan fosterforeldre skape trygghet og stabilitet i et fosterhjem?

Bacheloroppgave i Bachelor i sosialt arbeid

Veileder: Marie Florence Moufack

Mai 2020

Sammendrag

I denne oppgaven utforsker jeg fosterforeldrenes bidrag til at fosterbarn skal ha det godt i et fosterhjem. Denne bacheloroppgaven beskriver hvordan fosterforeldre kan skape trygghet og stabilitet i et fosterhjem. Oppgaven undersøker hvilke kjennetegn og egenskaper en finner hos fosterforeldrene som gjør en god jobb, og som dermed evner å skape trygghet og stabilitet. Oppgaven er basert på litteraturstudie der meningene til fosterbarn, fosterforeldre og barnevernsansatte kommer frem. Studien har vist at fosterforeldres motivasjon, materielle goder og evne til å samarbeide med barnevernet kan påvirke stabiliteten i fosterhjemmet. Omsorg og opplevelsen av tilhørighet til fosterfamilien vil være med å styrke tryggheten for fosterbarnet. Gode fosterforeldre lager struktur og setter tydelige grenser slik at fosterbarnet opplever forutsigbarhet. I oppgaven har jeg vist at trygghet er en konsekvens av at andre elementer er på plass. Kunnskap og erfaring hos fosterforeldre er også en viktig faktor som styrker fosterforeldrenes rolle. Hvordan fosterforeldre kan skape trygghet og stabilitet er et komplekst samspill av personlige egenskaper og samarbeid med barnevernet. Det er derfor viktig å se fosterforeldrenes innsats i et større perspektiv der flere instanser, som barnevernet og Bufetat, må gjøre en innsats for å hjelpe fosterforeldrene å skape trygghet og stabilitet.

Abstract

In this review I will explore foster parents' contribution to the foster child's well-being in a foster home. This bachelor thesis describes how foster parents can create security and stability in a foster home. The review will examine characteristics of foster parents who do a good job, and thus are able to create security and stability. The review is based on a literature study in which the opinions of foster children, foster parents and child welfare workers emerge. The review has shown that foster parents' motivation, material benefits and ability to work with the child welfare can affect the stability of the foster home. Care and the experience of belonging to the foster family will help to strengthen the feeling of safety for the foster child. Good foster parents create structure and are able to set clear boundaries so that the foster child experiences predictability. In this study I have shown that safety is a consequence of other elements being in place. Knowledge and experience of the foster parents is also an important factor that strengthens the role of foster parents. How foster parents create security and stability is a complex interplay of personal characteristics and collaboration with the child welfare. It is therefore important to see the foster parent's effort in a wider perspective, where several agencies, like the care agency and Bufetat, must make an effort to help the foster parents create security and stability.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	3
1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Relevans for sosialt arbeid.....	4
1.3 Presentasjon av problemstilling	4
1.4 Avgrensninger og begrepsforklaringer i oppgaven	5
1.5 Oppgavens disposisjon	5
2.0 Metode	6
3.0 Empiri.....	8
3.1 Flytting	8
3.2 Hvilke forventninger stilles det til fosterforeldre?	8
3.3 Motivasjon.....	9
3.4 Stabilitet	9
3.5 Tilhørighet til fosterfamilien.....	10
3.6 Egenskaper hos fosterforeldre.....	12
3.7 Opplæring og oppfølging	13
3.8 Fosterforeldre som en trygg base.....	14
4.0 Drøfting	15
4.1 Hva forteller fosterforeldres motivasjon om dem?	15
4.2 Stabilitet	16
4.3 Hvordan kan tilhørighet til fosterfamilien skape trygghet?	18
4.4 Hvordan kan egenskapene til fosterforeldre bidra til stabilitet og trygghet?	20
4.5 Opplæring og oppfølging av fosterforeldre.....	21
5.0 Avslutning	23
6.0 Litteraturliste.....	25

Vedlegg: søkelogg

«Å være fosterforeldre kan bety at man kaster seg ut i det som er ukjent. Men det handler vel så mye om at fosterforeldre gir et barn, som man ikke kjenner, en ny mulighet til å lykkes i livet» (Moini & Moini, 2011, s. 13).

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I 2018 var det 11 666 barn plassert i fosterhjem i Norge, som representerer 77% av de barna barnevernet har plassert utenfor hjemmet (Bufdir, 2019b). Disse barna trenger fosterforeldre som skaper trygge omgivelser slik at de får en stabil og god omsorgssituasjon. Gjennom oppgaven min ønsker jeg å se på hvordan fosterforeldrene sitt bidrag spiller inn. Jeg er nysgjerrig på hva som skal til for å bli gode fosterforeldre og hvordan fosterforeldre kan bidra med at barn får en god opplevelse med nære omsorgspersoner. Jeg har selv vurdert å bli fosterforelder i fremtiden, og blir dermed nysgjerrig på kjennetegn på gode fosterforeldre. Er det noen egenskaper som er ekstra viktig å ha som fosterforeldre for å skape trygge og stabile forhold for et fosterbarn?

1.2 Relevans for sosialt arbeid

Flere sosionomer jobber i barnevernet og tett på fosterhjemsarbeid. For å finne fosterforeldre som skaper trygghet og stabilitet er det relevant å vite hva som kjennetegner gode fosterforeldre. Temaet kan være relevant for de som arbeider med å velge ut fosterforeldre og matche fosterbarn til riktig familie. Det kan også være relevant og nyttig for de som driver med opplæring av fosterforeldre i for eksempel PRIDE-kurset. Flere studier ser på hva som skal til for at et barn skal ha det bra og stabilt i et fosterhjem, men det er ikke like mange studier på hva selve fosterforeldrene kan bidra med for å skape stabilitet. Ved å beskrive og diskutere disse kjennetegnene kan oppgaven bidra til å finne noen svar på hvem som passer til å være fosterforeldre.

1.3 Presentasjon av problemstilling

Problemstillingen for denne oppgaven er «Hvordan kan fosterforeldre skape trygghet og stabilitet i et fosterhjem?». Oppgaven vil se på hvilke kjennetegn og egenskaper en finner hos

fosterforeldrene som gjør en god jobb, og som dermed evner å skape trygghet og stabilitet. For å belyse problemstillingen vil jeg se på hva fosterbarn, fosterforeldre og barnevernsansatte har erfart er viktig for at et barn skal ha det bra i et fosterhjem. Fokuset vil dermed ikke være like mye på andre viktige faktorer som skaper trygghet og stabilitet for fosterbarnet som samarbeid med skole og biologiske foreldre. Oppgaven retter sitt fokus mot hva og hvordan fosterforeldre kan gjøre, være og bidra med for fosterbarnet slik at det trives. Samtidig tenker jeg det er viktig å se fosterforeldre i et større perspektiv og dermed se noe på rammene som legger til rette for at fosterforeldre kan skape trygghet og stabilitet i fosterhjemmet.

1.4 Avgrensninger og begrepsforklaringer i oppgaven

Ifølge Lov om barneverntjenester defineres fosterhjem som private hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barnevernstjenestens beslutning om hjelpetiltak eller i samband med omsorgsovertakelse (Barnevernloven, 2019, § 4). Dette fordi barnet ikke kan bo hos sine biologiske foreldre. Det finnes ulike typer fosterhjem, og denne oppgaven vil fokusere på ordinære fosterhjem og slektsfosterhjem. Oppgaven vil dermed ikke gå inn på andre typer fosterhjem som beredskapshjem, familiehjem, besøkshjem eller forsterket fosterhjem. Ordinære fosterhjem i eller utenfor slekt er kommunale fosterhjem der fosterforeldrene har en avtale med og mottar godtgjøring og oppfølging fra den kommunen som har omsorg for barnet. I oppgaven omtaler jeg gode fosterforeldre, disse defineres som fosterforeldre som evner å skape trygghet og stabilitet for fosterbarnet.

1.5 Oppgavens disposisjon

Oppgaven består av fire kapitler; Innledning, Metode, Empiri, Drøfting og Avslutning. I kapittel 2 om metode har jeg beskrevet hva et litteraturstudie er, og hvordan jeg har gått frem for å finne relevante forskningsartikler. I tillegg til at søkeprosessen blir beskrevet har jeg sett noe på kildekritikk og begrensninger i metodevalget. I kapittel 3 om empiri vil jeg presentere teorien og litteraturen som ligger til grunn for oppgaven. De ulike temaene er hentet ut fra fagartikler som er relevant for problemstillingen. I kapittel 4 om drøfting vil jeg diskutere problemstillingen opp mot den valgte litteraturen. I kapittel 5 om avslutning vil jeg trekke trådene tilbake til innledningen og problemstillingen. Der vil jeg komme med avsluttende tanker, trekke konklusjoner i et større perspektiv og komme med forslag til videre forskning.

2.0 Metode

"Metoden er redskapet i vårt møte med noe vi vil undersøke. Metoden hjelper oss til å samle inn *data*, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår» (Dalland, 2017, s. 52).

Når jeg skulle samle inn empiri til oppgaven brukte jeg litteraturstudie som hovedstrategi. I en litterær oppgave hentes det inn data fra eksisterende fagkunnskap, forskning og teori (Dalland, 2017, s. 207). I litteratursøket gjorde jeg strategiske søk på relevante ord for temaet og problemstillingen.

Jeg valgte å bruke flere databaser for å utvide muligheten for gode kilder samtidig som jeg fikk en oversikt over hvilke kilder som gikk igjen. Flere artikler og forfattere gikk igjen, noe som jeg mener styrket kildens relevans og pålitelighet. I hovedsak brukte jeg Oria og Idunn som søkemotorer, der jeg for det meste fant forskning fra Norge. I tillegg ønsket jeg å finne internasjonal litteratur for å utvide perspektivet mitt, og brukte dermed British Journal of social work og European journal of social work. Jeg oppdaget at problemstillingen min var noe smal i forhold til tematikken fosterhjem. Jeg fant derfor ut at jeg måtte søke bredt for så å heller lese flere titler og abstract. Følgende søkeord ble brukt: «foster», «fosterforeldre», «fosterhjem kjennetegn», «fosterhjem», «fosterhjem erfaring* opplevelse*», «fosterhjem* fosterforeldre* kjennetegn*», «foster care», «foster* tilpasning*», «foster* tilpasning* foreldre», «fosterforeldre stabil*».

Når jeg leste tittel og abstract til artiklene så jeg nokså raskt om innholdet kunne være relevant for oppgaven min. Jeg valgte i tillegg å lese noen abstract som jeg i utgangspunktet ikke trodde var aktuelle, for å dobbeltsjekke at jeg ikke gikk glipp av nyttig litteratur. Etter å ha gjennomført litteratursøk valgte jeg å lese alle artiklene jeg hadde funnet som var relevante for problemstillingen min. Noen artikler omhandlet direkte samme tematikk som min oppgave sin problemstilling, mens andre artikler hadde kun noe relevant jeg kunne ta med meg videre til oppgaven. Jeg markerte og tok notater underveis, som jeg overførte til et skjema der jeg tematiserte innholdet i de ulike artiklene. Det var mange tema som gikk igjen, noe som gjorde arbeidet med å skrive empiri-delen enklere og mer oversiktlig.

Det ble ikke satt noen begrensning med hensyn til årstall, men nyere artikler ble prioritert. Dette fordi jeg tenker problemstillingen er like aktuell før som nå. Jeg valgte også å sende mail til

Bufdir og noen ansatte på institutt for sosialt arbeid ved NTNU som jeg visste hadde interesse for barnevernet. For dem presenterte jeg problemstillingen min og ba om tips. Tipsene jeg fikk brukte jeg som et bakteppe for videre arbeid og som inspirasjon. Fra noen faglærere på instituttet fikk jeg anbefalt Bunkholdt og Holtan som forfattere, noe som gjorde at jeg begrenset søket til dem som forfattere i et søk. I flere tilfeller valgte jeg også å avgrense til fagfelleurdert tidsskrift ettersom det er et krav at vi skal ha minst fire vitenskapelige artikler.

Fordelen med metodevalget mitt er at jeg har funnet mange artikler ved å søke generelt på temaet fosterhjem. Jeg fikk mange treff på søkene mine, og ettersom overskriftene tydelig viste tematikken var det ikke altfor krevende å velge ut relevante kilder. En begrensning med metodevalget kan være at det ble et stort antall treff, og at det ble et subjektivt utvalg ut ifra hva jeg mener virket relevant. Det er dermed viktig å få frem at det jeg skriver, drøfter og tolker kun tar utgangspunkt i det jeg har lest, og representerer dermed ikke nødvendigvis mangfoldet av artikler og forskning som finnes om temaet. En annen begrensning er at jeg fant noen sekundærkilder som ikke viser til ny kunnskap, men som redegjør og gjenforteller andre verk. Det optimale hadde vært og hatt de originale kildene i størst mulig grad. På grunn av dagens situasjon var det vanskelig å få tak i de relevante primærkildene. Jeg valgte allikevel å ta med noen sekundærkilder som jeg mente bar med seg relevant kunnskap for problemstillingen min.

3.0 Empiri

3.1 Flytting

Mange fosterbarn flytter opp til flere ganger når de er under omsorgen til barnevernet. Backe-Hansen (referert i Ødegård et al., 2015, s. 169) definerer en utilsiktet flytting ved at det «innebærer at flyttingen fra fosterhjemmet skjer tidligere enn planlagt på grunn av vansker som har oppstått». I en studie med 66 fosterbarn hadde 23 av dem erfart at fosterhjems plasseringen brøt sammen, og der årsaken som oftest var at fosterforeldrene sa opp avtalen (Havik & Christiansen, 2009, s. 34). I en NOU fra 2018 stod det at det ikke finnes offisiell statistikk på hvor mange fosterbarn som opplever utilsiktet flytting i Norge, men at det er indikasjoner på at det er et betydelig antall (NOU 2018: 18, s. 12). I en studie fra Spania hadde de konkrete tall der de så at 31,7 % av fosterhjemsbarn opplevde at bosituasjonen forandret seg (Bernado et al., 2015, s. 917).

3.2 Hvilke forventninger stilles det til fosterforeldre?

Det er Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) som har ansvar for rekruttering, nødvendig opplæring og generell veiledning av fosterforeldre (Barnevernloven, 2019, § 2-3). Dersom situasjonen til et barn fyller vilkårene for omsorgsovertakelse er et av alternativene å plassere barnet i fosterhjem. Etter vedtaket om omsorgsovertakelse er satt i verk går omsorgen over til barnevernstjenesten (Barnevernloven, 2019, § 4-18). På vegne av barnevernstjenesten skal fosterforeldre utøve den daglige omsorgen for fosterbarnet. Er det overveiende sannsynlig at foreldrene til barnet kan gi forsvarlig omsorg igjen så skal Fylkesnemnda oppheve vedtaket om omsorgsovertakelse (Barnevernloven, 2019, § 4-21). Det kommunale barnevernet har ansvar for godkjenning av fosterhjemmet i tillegg til tilsyn av hjemmet, der en skal kontrollere at barnet får forsvarlig omsorg. I barnevernloven står det at «Til fosterforeldre skal det velges personer som har særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem, og som kan løse oppfostringsoppgavene i samsvar med de forutsetningenes som er lagt til grunn om oppholdets varighet» (Barnevernloven, 2019, § 4-22).

På Bufetat sine hjemmesider er et av temaene «hvem kan bli fosterforeldre», der krav og forventninger til fosterforeldre kommer tydelig frem. «Gode fosterforeldre må evne å se barnets

behov og gi barnet den oppmerksomheten og kontakten som trengs» (Bufdir, 2020). Det kommer også frem hvor viktig det er at fosterforeldrene har en stabil livssituasjon, både når det kommer til parforhold, flytting og egne barn. Et annet krav som ligger til grunn for å velge fosterforeldre er evnen til å samarbeide godt med andre, som blant annet barnevernstjenesten. Bufetat stiller også krav om at fosterforeldrene har en alminnelig god helse slik at en kan gi fosterbarnet tilstrekkelig god omsorg og trygghet (Bufdir, 2020). Det ligger også en forventning at fosterforeldre må ha god økonomi, en grei bolig og et sosialt nettverk rundt seg (Bufdir, 2020).

3.3 Motivasjon

I en undersøkelse om fostermødres beskrivelse av hva som kjennetegner et godt fosterhjem ble motivasjon trukket frem som en viktig faktor. Alle som ble intervjuet hadde et indre ønske om å hjelpe noen: «Når informantene i vår undersøkelse handler selvstendig ut ifra et sterkt indre ønske, da snakker vi om indre motivasjon» (Moini & Moini, 2011, s. 54). Håkonsen definerer indre motivasjon som handlinger eller atferd som utføres for egen del og som ikke er forventet (Håkonsen, 2015, s. 93). I en undersøkelse der barnevernsansatte skulle vurdere hva som kjennetegner gode fosterforeldre dukket også motivasjon opp som et viktig tema. De beskrev at gode fosterforeldre er opptatt av å bidra med hjelp slik at noen får det bedre i tillegg til at de har fokus på barnets situasjon. I tillegg var de lite opptatt av egen vinning og lønn (Hustad, Soelberg, Strøsvik & Lichtwarck, 2016, s. 25). En annen artikkel som tar utgangspunkt i tidligere fosterbarns erfaringer undersøkte hva fosterbarna mente en suksessfull plassering er og hvilke karakteristikk gode fosterforeldre har. Også i denne artikkelen kommer det frem fra flere hold hvor viktig det er at motivasjonen ligger i å sørge for barnas velferd og ikke i pengegodtgjørelsene (Buehler, Cox og Cuddeback 2003; Sinclair & Wilson 2003, referert i Randle, 2013, s. 5-6). De tidligere fosterbarna forklarte at det var lett å identifisere om fosterforeldrene sin motivasjon lå i pengene isteden for det beste for barnet (Randle, 2013, s.11).

3.4 Stabilitet

Ifølge barnevernloven skal en alltid finne tiltak som er til beste for barnet, der det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt med kontinuitet i omsorgen (Barnevernloven, 2019, § 4-1). Senere i loven står at valg av plasseringssted skal tas med hensyn til at barnet skal få

omsorg og opplæring i et stabilt miljø. Videre står det at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse (Barnevernloven, 2019, § 4-15). Ifølge Falch-Eriksen sin internasjonale forskning så er erfaringene at omsorgsplasseringer blir mer stabile når fosterforeldrene er emosjonelt involvert og er i et stabilt parforhold (Falch-Eriksen, 2018, s. 41).

«Et barn som opplever trygghet og forutsigbarhet, og på sine betingelser, vil ha et bedre grunnlag for å oppleve og sikre en stabil plassering» (Falch-Eriksen, 2018, s. 32). I en internasjonal forskning om stabilitet i fosterhjem brukes ordet stabilitet som et begrep som sikter til forutsigbarhet og trygghet (Falch-Eriksen, 2018, s. 15). Senere i rapporten forklarer en at stabilitet i forbindelse med fosterhjem handler om å unngå brudd og at barnet opplever trygghet (Falch-Eriksen, 2018, s. 20). En annen studie definerer stabilitet ved at fosterbarnet ikke blir flyttet mellom ulike fosterhjem, men bor i samme fosterhjem over lengre tid (Svendsen, 2014, s. 26). Tidligere fosterhjemsbarn beskrev viktigheten av å oppleve stabilitet, altså at de ikke behøvde tenke på om de brått måtte flytte (Randle, 2013, s. 10). Det er også dokumentert av Randle (referert i Falch-Eriksen, 2018, s. 43) at utskifting av saksbehandler i barnevernstjenesten kan ha innvirkning på plasseringens stabilitet, på samme måte som et sterkt forhold til saksbehandleren kan bli sett på som en stabiliserende faktor. I en annen studie som undersøkte barns stabilitet i fosterhjem fant derimot ikke noen sammenheng mellom antall saksbehandlere og stabilitet (Havik & Christiansen, 2009, s. 37). En annen studie viste at selve veiledningen fra barnverntjenesten og Bufetat kan påvirke positivt slik at fosterhjems plasseringen føles mer stabil (Moini & Moini, 2011, s. 89). Brown og Cambell (referert i Ødegård, Lohne og Willumsen, 2015, s. 171) intervjuet fosterforeldre om hva som skulle til for at et fosterhjem skulle fungere godt. Fosterforeldrene sa at støtte til fosterfamilien gjennom de stadier de gjennomgår mens barnet bor der, god planlegging før innflytting, god match mellom barnet og fosterfamilien og god oppfølging ved behov var viktig.

3.5 Tilhørighet til fosterfamilien

Tilhørighet handler om behovet for å føle nærhet til andre mennesker, være integrert og medregnet. «Tilhørighet og nærhet handler om å gi omsorg, motta omsorg og føle seg akseptert av miljøet» (Skaalvik & Skaalvik, 2014, s. 146).

I Toven sin studie trekkes Schofield og Beek sine bemerkninger om at tilhørighet til en familie kan sees på som et av de mest grunnleggende behov hos mennesket, og hvordan det har

betydning for utvikling (Toven, 2013, s. 34). I en annen undersøkelse fra fostermødres beskrivelser trekker en av informantene frem viktigheten av at fosterbarnet er en del av familien:

Jeg hadde lenge hatt en forventning om hvilke egenskaper man bør ha som person slik at jeg kan være en egnet fosterforelder. Jeg tror det er viktig at man bryr seg om andre mennesker og det gjør jo mange, men at du vet med deg selv at du har rom til å åpne opp, har plass til flere, både i hjemmet ditt og ta de inn sånn følelsesmessig. La dem kunne bli en del av familien din (Moini & Moini, 2011, s. 65).

I en studie beskrev samtlige fosterforeldre at de hadde fokusert på at fosterbarnet skulle bli behandlet og føle seg som en del av familien (Toven, 2013, s. 32). Også i en intervjurunde med barnevernsansatte beskrev de at det å inkludere fosterbarnet i sin familie er et kjennetegn på et godt fosterhjem (Hustad et al., 2016, s. 25).

I en undersøkelse med kvalitative data fra 196 fosterbarn som hadde bodd over lengre tid i familier i England, fant en ut at medlemskap til familien var viktig (Biehal, 2012). Fosterbarnene i undersøkelsen beskrev at de kjente på medlemskap i familien når de ble tatt med i de daglige familierutinene i tillegg til bursdager og ferier. De snakket videre om det å bli behandlet likt som fosterforeldrenes biologiske barn. Dette skapte en følelse av tilhørighet som gjorde at de ville bli i fosterfamiliene. I en annen studie fortalte også tidligere fosterforeldre at lik behandling av alle barna var noe de hadde fokusert på (Toven, 2013, s. 37). I samme studie fortalte tidligere fosterbarn at de hadde opplevd likeverd og respekt fra fosterforeldrene i praksis, og hvor viktig dette hadde vært for å styrke tilhørigheten til familien (Toven, 2013, s. 38). Flere kilder viser også at de biologiske barnene rapporterte høyere grad av tilfredshet når det ble anvendt samme oppdragelsesmetode for dem og fosterbarna (Falch-Eriksen, 2018, s. 38). Becke-Hansen (referert i Ødegård et al., 2015, s. 170) sin forskning viser også at en viktig suksessfaktor for å unngå flytting er at fosterbarnet er godt integrert i familien. Dette ble også bekreftet i en studie som fant ut at følelsen av tilhørighet til en fosterfamilie førte til forutsigbarhet i plasseringsstabilitet (Leathers referert i Holtan, Handegård, Thørnblad & Vis, 2013, s. 1089).

I en studie fra unge voksne som hadde erfaring med fosterhjem kom det frem hvordan tilhørighet kunne se ut: «Flere av de unge i studien fremhevet fosterforeldrenes evne til å

behandle dem som sitt eget barn som viktig for å skape tilhørighet og gi de unge opplevelsen av å føle seg som et vanlig barn i en vanlig familie» (Skilbred & Iversen 2014, s. 172). En av informantene i Toven sin studie kom med et annet konkret eksempel på hvordan en kunne skape tilhørighet. Fosterforeldrene valgte bevisst å ikke bruke ordet fosterbarn, men heller datter eller sønn (Toven, 2013, s. 33). I en annen studie hvor tidligere fosterbarn skulle definere hvordan en suksessfull fosterhjemsplassing så ut var det første de beskrev ønsket om å føle seg genuint ønsket fra fosterforeldrene og andre i hjemmet (Randle, 2013, s. 9). Videre ønsket de å føle at de hørte til i et hjem, og fosterbarna beskrev videre at det å bli behandlet som et familiemedlem med rettigheter og ansvar slik som de andre barna var betydningsfullt. Fosterbarna beskrev at det var fosterforeldrene som hadde hovedansvar i å sørge for at fosterbarnet ble inkludert i familien.

3.6 Egenskaper hos fosterforeldre

«Å ivareta disse barna på måter som støtter utviklingen deres, vil oftest forutsette ikke bare alminnelig gode foreldreferdigheter, men foreldreferdigheter som er særlig gode» (Havik & Christiansen, 2009, s. 37).

Et kjennetegn ved gode fosterforelder er evnen til å skape struktur. Tidligere fosterbarn fortalte i en studie at daglige rutiner og ritualer hjalp dem å ta seg inn etter vanskelige oppvekstforhold før plassering til et fosterhjem (Skilbred & Iversen, 2014, s. 173). En av rutinene som både fosterbarna og fosterforeldrene snakket om i denne studien var det å spise måltider sammen. Der fikk en tid til å se hverandre, snakke om dagen og planlegge det som trengtes.

En annen viktig egenskap er evnen til å sette grenser. I en undersøkelse med tidligere fosterbarn fortalte informantene at de så fordelene ved at fosterforeldrene satte grenser og forventet disiplin (Randle, 2013, s. 12). En tidligere fostermor beskrev balansen hun tenker man bør ha som fosterforelder: «Man må ha engasjement og pådriv og i tillegg får man sette ned albuene om det skulle være nødvendig» (Moini & Moini, 2011, s. 67). Også andre studier viser til viktigheten av å sette tydelige grenser. Også i Toven sin studie mentefosterbarna at tydelige grenser er med på å skape både trygghet og forutsigbarhet (Toven, 2013, s. 36). En av ungdommene beskrev det slik:

Det er jo på en måte det som gir trygghet kan du si ...hvis man har faste regler og faste rammer hva du kan og ikke kan sånn.. bare sånn fast leggetid og alt det er med på og skape trygghet tror jeg... Selv om ungdommene synes det kunne være utfordrende når de var yngre, er det noe de setter pris på i etterkant (Toven, 2013, s. 36).

En annen relevant kunnskap hos fosterforeldre er forståelse for barns normalutvikling. Buehler, Rhodes, Orme og Cuddeback (refert i Svendsen, 2014, s.15) mener fosterforeldre bør ha kunnskap om normal utvikling for barn sine ulike aldersgrupper, slik at de kan identifisere problemområdet og dermed mer effektivt hjelpe fosterbarnet med det som er utfordrende. Vurdering fra barnevernsansatte beskrev også at kjennetegn på gode fosterforeldre var at de hadde kunnskap om normalutvikling hos barn, i tillegg til kunnskap om årsak til barns atferd (Hustad et al. 2016, s. 25).

3.7 Opplæring og oppfølging

Det er et ønske at alle som skal bli fosterforeldre blir invitert og gjennomfører PRIDE-kurs. PRIDE kurset er et opplæringsprogram arrangert av Bufetat der målet er å kartlegge foreldrenes interesser, styrker og behov som kommer fosterbarnet til gode, sitert av Årbok 2009 (Moini & Moini, 2011, s. 24). Kurset skal hjelpe fosterforeldre vurdere om det å være fosterhjem er noe som passer dem. På kurset går en gjennom ulike temaer som hvordan fosterforeldre skal møte barns behov for trygghet, hvordan gi omsorg, hvordan hjelpe barn til å holde kontakt med egen familie, hvordan håndtere tap og hvordan det er å leve med forandringer i hverdagen (Bufdir, 2019a). I tillegg til samlinger får fosterforeldrene fire hjemmebesøk der alle i fosterhjemmet blir inkludert (Bufdir, 2019a).

Flere studier får frem viktigheten av samarbeid med barnevernets betydning for trygghet og stabilitet for fosterbarnet. «Fosterhjem som har mottatt opplæring, mottatt oppfølging og som er forberedt på barn med særlige behov er en indikator på økt grad av stabilitet» (Falch-Eriksen, 2018, s. 41). Beskrivelser fra tidligere fosterforeldre og fosterbarn viste at et kjennetegn ved gode fosterforeldre er at de er åpne og har en evne til å ta imot veiledning (Hustad et al., 2016, s. 25). Også i en annen undersøkelse med tidligere fosterbarn og fosterforeldre ble det beskrevet hvor viktig kommunikasjonen med saksbehandler og oppfølging underveis var (Toven, 2013, s. 54). «Det er rimelig å mene at opplæring før plassering og kompetent veiledning underveis - før ting er i ferd med å løse seg – vil bidra til stabilitet» (Havik & Christiansen, 2009, s. 37).

3.8 Fosterforeldre som en trygg base

«Du må åpne hele hjertet og alt. Hvis ikke, så merker de det, det er jeg helt overbevist om», sitat fra tidligere fostermor (Skilbred & Iversen, 2014, s. 169).

Schofield og Beek (referert i Svendsen, 2014, s. 11) sin forskning viser at fosterbarn som kan bruke fosterforeldrene som en trygg base, har bedre utvikling og tilpasning, enn fosterbarn som ikke er like trygge hos sine fosterforeldre. Tidligere fosterbarn beskrev i en studie at en suksessfull fosterhjemsplassing handlet om hvordan de følte det når de var der, om de var glad, ønsket, elsket, lyttet til og trygge (Randle, 2013, s. 3). Når de samme fosterbarna skulle beskrive personlige kjennetegn ved gode fosterforeldre kom ord som kjærlige, ærlige, trygge, pålitelige, gode lyttere og gode til å kommunisere opp som kjennetegn (Randle, 2013, s. 14-15). I en annen studie med tidligere fosterbarn beskrev de viktigheten av at fosterforeldrene var vedvarende emosjonelt engasjert i livet deres (Biehal, 2012, s. 968). I studien med vurdering fra barnevernsansatte beskrev de ansatte at gode fosterforeldre er varme, har raushet, viser åpenhet, står i egne følelser, har en rommelighet, viser kjærlighet, er trygge, modige, rolige, tolerante og omsorgsfulle (Hustad et al., 2016, s. 25). I en annen studie med fosterforeldre kom også viktigheten av det å bruke tid sammen, trygge barnet, vise nærhet og kjærlighet gjentakende ganger og i konkret handling frem (Toven, 2013, s. 31). En studie fra Spania viste at brudd i fosterhjem hadde sammenheng med kvaliteten på den emosjonelle relasjonen mellom fosterbarn og fosterforeldre, spesielt når det fra fosterforeldrene sin side var lav varme, dårlig kommunikasjon og avvisning (Bernando, García-Martín, Salas & Fuentes, 2015, s. 927).

4.0 Drøfting

Oppgaven har til nå hatt en positiv vinkling. Jeg har vært på utkikk etter kjennetegn og kvaliteter hos gode fosterforeldre. Jeg har funnet mange gode kvaliteter og egenskaper ved fosterforeldre som bidrar til trygghet og stabilitet for fosterbarnet. Det har kommet frem synspunkt fra både fosterbarn, fosterforeldre og barnevernsansatte som jobber med fosterhjem. Videre vil jeg se på hva som skal til for å skape enda mer trygghet og stabilitet for fosterbarn. Er det godt nok som det er, eller kan det bli enda bedre. Hva er egentlig trygghet og hvordan kan man måle stabilitet? Hvem definerer hva som er bra nok for et fosterbarn. Er det en subjektiv følelse eller kan det fremkalles og måles? Disse spørsmålene vil hjelpe meg med å besvare problemstillingen.

4.1 Hva forteller fosterforeldres motivasjon om dem?

Flere studier sier noe om fosterforeldres motivasjon for å bli fosterforeldre. Tidligere fostermødre mente riktig motivasjon var en viktig faktor som kjennetegner gode fosterforeldre (Moini & Moini, 2011, s 54). I samme studie hadde samtlige fostermødre et indre ønske om å hjelpe noen, noe som påvirket at de ønsket å bli fosterforeldre. Men hva vil det egentlig si å ha indre motivasjon? En kan tenke seg at de menneskene som ønsker å bli fosterforeldre har et ønske som handler om mer enn å bidra i samfunnet, og at de også gjør det for egen del slik Håkonsen (2015) beskriver indre motivasjon. Ansatte i barnevernet beskrev at gode fosterforeldre er de som er opptatt av å bidra med hjelp slik at barnet får det bedre (Hustad et al., 2016, s. 25). I samme studie kom det frem at de ansatte i barnevernet mente at motivasjonen ikke lå i egen vinning og lønn hos gode fosterforeldre (Hustad et. al, 2016, s. 25). Vinning er et sammensatt begrep i denne sammenheng og er i seg selv verken positivt eller negativt. Empirien sier noe om at det viktigste er at fokuset ligger på barnets beste. Tidligere fosterbarn beskrev også hvor viktig det var at motivasjonen ikke lå i pengene, men i å sørge for barnets velferd (Randle, 2013, s. 5-6). Det er interessant at tidligere fosterbarnet forklarte at det var lett å oppdage om fosterforeldre sin hovedmotivasjon lå i pengene isteden for det beste for barnet (Randle, 2013, s. 11). Kanskje er det derfor en også under PRIDE-kurset får en hjelp til å tenke gjennom egne motiver for å bli fosterforeldre (Bufdir, 2019a). Kanskje er det mulig å ha fosterbarnets beste i fokus, samtidig som en setter pris på lønnen for arbeidet.

Kanskje handler det om å ha et indre ønske om å lykkes som fosterforeldre, og at det er dette som er viktig. I undersøkelsen av fostermødre kom en frem til at «Forventninger til at man kan,

man vil, og man kan få det til, kan være vesentlig og viktig for betydningen av å lykkes som fosterforeldre» (Moini & Moini, 2011, s. 63). Har man et indre ønske om å hjelpe barnet og skape et trygt hjem for fosterbarnet vil dette altså, i følge empirien jeg har funnet, påvirke fosterbarnets opplevelse av trygghet og stabilitet. Dette argumentet styrkes gjennom den siste NOUen med temaet fosterhjem: «Barns interesser blir best ivaretatt om den som har autoritet over dem også har en sterk følelsesmessig tilknytning til barnet» (NOU 2018: 18, s. 61). Falch-Eriksen (2018) sier også noe om hvor viktig det er å være emosjonelt involvert. Det kan tenkes at det er utfordrende å være sterk følelsesmessig tilknyttet til et fosterbarn om man ikke har en indre motivasjon og et indre ønske om å ta vare på barnet.

4.2 Stabilitet

I barnevernloven stilles det krav til at fosterforeldre skal bidra til at barnet opplever stabilitet. Bufetat stiller også noen konkrete forventinger når det kommer til stabilitet hos fosterforeldre. En forventer at økonomi, bolig, helse, parforhold og nettverk rundt er stabilt (Bufdir, 2020). Dette forventes, men definisjonen av stabilitet kan forstås forskjellig. Hvordan skiller man for eksempel på deres evne til særlig god omsorg? Det presiseres ikke om det tas hensyn til for eksempel personlighet og kjemi med fosterbarnet.

Det er interessant å se hvordan en definerer stabilitet. Ifølge Falch-Eriksen sin studie (2018) er stabilitet at fosterbarnet opplever trygghet og forutsigbarhet i fosterhjemmet og unngår brudd. Svendsen (2014) definerer stabilitet som at barnet bor i samme fosterhjem over lengre tid og ikke flytter mellom ulike fosterhjem. Randle (2013) finner at stabilitet handler om at fosterbarn ikke må tenke på at de brått må flytte. I paragraf 4-1 i barnevernloven beskriver en stabilitet som god voksenkontakt der det er kontinuitet i omsorgen (Barnevernloven, 2019). Senere i samme paragraf står det at en ønsker at fosterbarn skal oppleve kontinuitet i oppdragelsen. Dette kan sees i sammenheng med de andre definisjonene om at stabilitet er at barnet blir boende og ikke opplever brudd brått. Barnevernloven sier det skaper stabile forhold når fosterbarnet bor i et fosterhjem over lengre tid (Barnevernloven, 2019, §4-15). Dette er interessant med tanke på at mange fosterbarn opplever å måtte flytte opp til flere ganger når de er under omsorgen til barnevernet. Selv om det ikke finnes offisielle tall på hvor mange som opplever utilsiktet flytting så sies det at det er et betydelig antall (NOU 2018:18, s. 12). Dette kan jo tyde på at

fosterhjems plasseringene i Norge ikke er så stabile som det i utgangspunktet kan virke, og at det dermed ligger et stort forbedringspotensial når det kommer til stabilitet i fosterhjemmet.

Jeg mener definisjonen av stabilitet fra litteraturen jeg har funnet er noe vag. Jeg tenker at stabilitet handler om mer en å bli boende i fosterhjemmet. Stabilitet handler også om kvalitet i relasjoner og det å oppleve tilhørighet til fosterhjemmet slik mange kilder beskrev (Toven, 2013; Moini & Moini, 2011; Hustad et al., 2016). Stabilitet kan være det å føle seg som et vanlig barn i en vanlig familie (Skilbred & Iversen, 2014). Det kan være å få samme oppdragelse som andre i familien (Toven, 2013). Stabilitet mener jeg er trygge voksne som viser omsorg for barnet slik barnevernloven snakker om, samtidig som de kan sette ned foten der det trengs disiplin slik informantene til Randle (2013) beskrev. Jeg mener fosterforeldre som skaper stabilitet sikrer normal utvikling for barnet, både sosialt og psykisk.

Hvordan ser det ut å skape et fosterhjem preget av stabilitet? En forklaring kan være slik Barnevernloven beskriver med at fosterforeldre skal gi kontinuitet i omsorg og oppdragelse. Det at et barn flytter til et fosterhjem er i seg selv er med å skape stabilitet fordi det gir en kontinuitet i omsorgen slik barnevernloven snakker om er ønskelig. Igjen så er det ikke avklart hvor lenge fosterbarnet blir boende i fosterhjemmet, ettersom omsorgsretten kan gis tilbake til biologiske foreldre (Barnevernloven, 2019, § 4-21). Barn som flytter til fosterhjem går ofte fra å ha opplevd en omsorgssituasjon som ikke er god nok (Barnevernloven, 2019, § 4-18) til å flytte til et fosterhjem som er godkjent og som ønsker å ta imot barnet. Etter flyttingen vil fosterforeldrenes bidrag påvirke opplevelsen av trygghet og stabilitet. Fosterforeldre trenger verktøy for å ta imot barnet, noe som skjer gjennom blant annet PRIDE kurset. Tidligere fosterbarn reflekterte over hvordan deres atferd hadde vært utfordrende for fosterforeldrene, men at på tross av atferden så sto fosterforeldrene i det og ga aldri opp. I ettertid var de takknemlig for den utholdenheten fosterforeldrene hadde vist (Randle, 2013, s. 15). Det kan derfor tenkes at en slik utholdenhet disse fosterbarna snakker om er en viktig form for stabilitet som barna trenger.

Tidligere fosterbarn i Randle (2013) sin undersøkelse forklarte at en suksessfull fosterhjems plassering handlet om de gode følelsene de kjente på i fosterhjemmet. Tryggheten og stabiliteten lå altså ikke i å ha de materielle godene, men en følelse av emosjonell trygghet. Stabilitet handler også mye om fosterforeldrenes atferd mot fosterbarnet. Tidligere fosterbarn beskrev i en annen studie hvordan de følte det når de var i et fosterhjem med gode fosterforeldre,

og forskjellen det utgjorde for dem når det kom til opplevelsen av sikkerhet og selvtillit. De beskrev hvordan det påvirket skoleprestasjoner, evnen til å få venner og sosialisere seg, og hvordan de ble mer optimistiske for fremtiden (Randle, 2013, s. 16). Det er vanskelig å måle om fosterforeldre gir fosterbarn stabiliteten barnevernloven snakket om. Kanskje er det kun fosterbarna som kan si noe selv om de opplever trygghet og stabilitet i fosterhjem slik Randle (2013) og Falch-Eriksen (2018) sine studie sier noe om. Eller er det kanskje prestasjoner som utdanning, sosiale ferdigheter og følelsesmessig stabilitet i ettertid som viser stabiliteten fosterbarnet fikk i fosterhjemmet slik studien til Randle (2013) beskriver.

4.3 Hvordan kan tilhørighet til fosterfamilien skape trygghet?

Det er et grunnleggende behov hos mennesker å kjenne på nærhet og tilhørighet i en familie, også for fosterbarn (Toven, 2013, s. 34). I Maslows behovshierarki står også tilhørighet nevnt som et grunnleggende behov, der det å bli akseptert og få kjærlighet er essensielt (Skaalvik & Skaalvik, 2014, s. 141). Det blir kanskje ekstra viktig for et fosterbarn å oppleve å være integrert og regna med som en del av familien, da dette kanskje er noe de har manglet tidligere. Mange fosterbarn kommer fra familier med mangel på et ordnet dagligliv (Skilbred og Iversen, 2014, s. 173). Tilhørighet kan kreve tid og det er derfor viktig at en ikke tar for gitt at et fosterbarn skal kjenne på tilhørighet til fosterfamilien med det første. Fokuset om å skape tilhørighet bør fosterforeldre jobbe med fra start av, slik informantene til Toven (2013) forklarte at de hadde. Det å la dem bli en del av familien er uansett et viktig fokus slik en av informantene i en studie sa (Moini og Moini, 2011. Hustad et al. (2016) sine informanter fra barnevernet mente at det å inkludere fosterbarnet i familien er et av flere kjennetegn på et godt fosterhjem. Medlemskap i familien fosterbarnet bor hos er viktig (Biehal, 2012), og kan påvirke fosterbarnets opplevelse av trygghet.

Hvordan ser det ut når et fosterbarn opplever trygghet fra fosterforeldrene gjennom at de erfarer tilhørighet til fosterfamilien? Tidligere fosterbarn i studien til Biehal (2012) beskrev at de kjente på medlemskap når de ble tatt med i de daglige familierutinene i tillegg til høytider. Det å være med på ferier, bursdagsfeiringen og daglige middager kan altså være med å fremme tilhørigheten til fosterfamilien. Både Toven (2013), Biehal (2012) og Skilbred og Iversen (2014) sine informanter mente at likebehandling av alle barna i huset var viktig, og at dette var et viktig fokus som skapte trygghet for fosterbarnet. Falch-Eriksen (2018) sine studier viste også at de biologiske barna viste høyere grad av tilfredshet når det ble anvendt samme

oppdragelsesmetode. Fosterbarn og biologiske barn ønsker og trives best med samme disiplin, noe som gjør det enklere for fosterforeldrene å forholde seg til. Likeverd og respekt er altså noe fosterforeldre kan jobbe med for å styrke fosterbarnets tilhørighet til resten av familien. Falch-Eriksen (2018) fant også at de biologiske barna trivdes godt når det ble brukt samme oppdragelsesmetode. Dette kan muligens være utfordrende. Har for eksempel fosterbarnet mangel på grensesetting fra sine biologiske foreldre kreves det kanskje enda tydeligere kommunikasjon for fosterforeldrene sine side. Da kan kanskje fosterbarnet oppleve å få annerledes behandling sammenlignet med de andre barna, selv om dette fra fosterforeldrene sitt perspektiv er nødvendig. Et annet konkret eksempel som kan bidra til å skape tilhørighet er å bruke betegnelsen sønn og datter isteden for fosterbarn (Toven, 2013). På denne måten ga de et signal om at fosterbarnet var en del av familien og tilhørte på lik linje med de andre barna. En ser også at fosterbarn som er godt integrert i familien ikke flytter like ofte (Ødegård et al., 2015). Følelsen av tilhørighet skaper altså trygghet hos fosterbarnet som øker plasseringsstabiliteten (Holtan et al., 2013). Barn som opplever seg genuint ønsket, som Randle (2013) fant ut var viktig, opplevde å høre til i familien og ønsket å bli værende.

Ifølge fosterbarna i Randle (2013) sin studie er det fosterforeldrene sin oppgave å skape denne tryggheten og tilhørigheten som er i en familie. En kan stille spørsmål med forventninger om å skape tilhørighet og trygghet hos et fosterhjem i for stor grad ligger hos fosterforeldrene (Randle, 2013). Studiene jeg har funnet skriver ikke noe om barnevernets, biologiske foreldre eller fosterbarnets ansvar for å bidra til tilhørighet i familien. Dette kan føre til mye press på fosterforeldrene. Samtidig så viser studier at det at fosterforeldrene aktivt forsøker å inkludere barnet i familien øker sannsynligheten for at fosterbarnet trives i fosterhjemmet (Svendsen, 2014). Fosterforeldre må derfor jobbe med kvaliteten på relasjonen slik at fosterbarnet opplever trygghet i fosterhjemmet. Det å skape en ordning som er mest mulig lik andre familier er også et viktig mål for fosterhjemsomsorgen (NOU 2018: 18, s. 61). Samtidig så er situasjonen i en fosterfamilie ikke helt vanlig og lik andre familier, nettopp fordi en har barnevernloven og barnevernstjenesten å forholde seg til. Fosterforeldre står i en vanskelig balanse og posisjon mellom omsorgsperson og oppdragstaker. En kan derfor diskutere om det er mulig for et fosterhjem å være en «vanlig» familie slik som fosterbarnet i studien ønsker. Familien har et ekstra barn som de prøver å integrere i familien slik Toven (2013) beskrev at fosterforeldre ofte gjorde. Samtidig så vil det alltid være en uvisshet om hvor lenge barnet kommer til å bli værende på grunn av barnevernsloven sine retningslinjer for omsorgsovertakelse. Dette kan tenkes er

krevende med tanke på at det kan være utfordrende å slipp et barn inn i familien når resten av familien har en fortid med minner fra før av.

4.4 Hvordan kan egenskapene til fosterforeldre bidra til stabilitet og trygghet?

Det er nevnt flere forventninger som stilles til fosterforeldre, både fra loven og barnevernsansatte sin side. Det kan virke noe overveldende med alle disse forventningene sammenlignet med det å være «vanlige foreldre». Men er det virkelig slik at det stilles realistiske forventninger til fosterforeldre? En mulig forklaring kan være at fosterforeldre får mer opplæring og oppfølging en biologiske foreldre, som gjør at kunnskapen til å være foreldre økes. Havik og Christiansen (2009) skriver om alminnelige gode foreldreferdigheter og særdeles gode foreldreferdigheter, uten å gå i dybden av hva dette betyr. En kan lure på om de mener at det å være fosterforelder er for den aller beste eliten av foreldre som har full kontroll på sunn og god oppdragelse av barn. Eller om det er foreldre som har evnen til å skape struktur og sette grenser der det trengs, som flere studier forklarte (Randle, 2013; Moini & Moini, 2011 & Toven, 2013). En kan tenke seg at fosterbarnet trenger en gyllen middelvei, noe som kanskje foreldre med særdeles gode foreldreferdigheter er flinke på. Eller kan det tenkes at foreldrevner har sammenheng med motivasjon som nevnt tidligere.

Randle (2013) fant at fosterbarn ønsket at fosterforeldre skulle sette grenser og forvente disiplin. I Toven (2013) sin undersøkelse kommenterte samtlige informanter at grensesetting var med å skape trygghet og forutsigbarhet for fosterbarnet. Definerer man stabilitet som det å unngå brudd (Svendsen, 2014), så kan man kanskje si at forutsigbarhet i denne sammenheng er synonymet for stabilitet. En kan dermed tenke at forutsigbarhet gir trygghet og stabilitet for fosterbarnet, noe som fosterforeldre konkret kan jobbe for å gi fosterbarnet. I etterkant sa ungdommene i undersøkelsen til Toven (2013) at grensesettingen kunne være utfordrende når de var yngre, men at de var takknemlig i etterkant. En kan dermed si at tydelige grenser og disiplin er en måte fosterforeldrene kan vise at de bryr seg, samtidig som det gir trygghet i hverdagen. En annen måte fosterforeldre kan gi trygghet er gjennom daglige rutiner, slik tidligere fosterbarn i en studie beskrev (Skilbred og Iversen, 2014). Ved å ha faste rutiner som det å spise måltid sammen fant Skilbred og Iversen (2014) at fosterbarnet kan ta seg inn etter vanskelige oppvekstforhold. I dette eksempelet er det ikke nødvendigvis selve måltidet som gir stabilitet, selv om mat på bordet for noen fosterbarn kan gi trygghet. Det er tiden familien setter av til hverandre der fosterforeldrene har en ypperlig mulighet til å vise omsorg som gir

ringvirkninger. Et annet eksempel på faste regler og rutiner er fast leggetid, slik en av informantene til Toven (2013) forklarte.

Både studiene til Svendsen (2014) og Hustad et al. (2016) sier at fosterforeldre bør ha kunnskap og forståelse for barns normalutvikling. Ifølge Svendsen (2014) handler det om å ha kunnskap til hvordan barns atferd normalt ser ut i de ulike aldersgruppene. Med å ha kunnskap om dette mener Svendsen at en lettere kan identifisere problemområdet og dermed mer effektivt løse utfordringen. Dette sier en av informantene i en studie noe om: «Det kan derfor se ut til at de fleste informantene som deltok i vår undersøkelse forbandt forventningen om å lykkes med en forestilling om at kompetanse, egne og tidligere erfaringer, hadde stor betydning for å lykkes» (Moini & Moini, 2011, s. 66). I undersøkelsen til Randle (2013) med tidligere fosterbarn var det eneste kravet om kvalifikasjon eller erfaring ifølge informantene det å ha erfaring med barn. Grunnen til at dette var viktig var fordi de mente disse fosterforeldrene hadde en dypere forståelse av barnet og dermed kunne takle utfordringer bedre (Randle, 2013, s. 13). En kan stille spørsmål ved om det er nødvendig å ha erfaring og kunnskap om normalutvikling for å være gode fosterforeldre som skaper trygghet og stabilitet. Det kan dermed virke som egenerfaring er en viktig forutsetning for å bli fosterforelder. Men er det virkelig slik at mye erfaring tilsier en bedre utførelse som fosterforeldre? Ifølge de tidligere fosterbarna var fosterforeldre som hadde erfaring med barn mye flinkere å forstå fosterbarnets atferd (Randle, 2013, s. 14). Muligens er det kombinasjonen av tidligere erfaring, med egne eller andre sine barn, og teoretisk kunnskap gjennom PRIDE-kurset som gir best resultat?

4.5 Opplæring og oppfølging av fosterforeldre

Ifølge studiene til Falch-Eriksen (2018) vil fosterforeldre som har mottatt opplæring bidra til at plasseringen oppleves mer stabil. En mulig forklaring er at disse fosterforeldrene er mer forberedt på hva som møter dem og har fått god informasjon om fosterbarnet. Fosterforeldre som ikke får opplæring blir kanskje mer kastet ut i det og blir muligens mer overrasket når uventete ting skjer. Opplæring på forhånd gi en trygghet for både fosterforeldre og barnevernstjenesten slik Falch-Eriksen (2018) beskriver det.

Hustad et al. (2016) snakker om evnen til å ta imot veiledning som en viktig egenskap hos fosterforeldre. En kan dermed tenke at veiledning underveis kommer an på fosterforeldrenes evne til å ta imot veiledning, behovet for hjelp og tilgjengeligheten til barnevernet. Toven

(2013) forklarte sammenhengen mellom god kommunikasjon med saksbehandler og oppfølging underveis. Falch-Eriksen (2018) fant i sin studie at utskifting av saksbehandler i barnevernet kan ha innvirkningen på stabiliteten i plasseringen, på samme måte som et sterkt forhold til saksbehandleren kan bli sett på som en stabiliserende faktor. Havik og Christiansen (2009) sin studie viste derimot at det ikke var noen sammenheng mellom antall saksbehandlere et fosterbarn hadde og stabilitet. Både opplæringen før plassering og oppfølging underveis vil bidra til å gi stabilitet for fosterbarnet (Havik & Christiansen, 2009, s. 37). Tidligere fosterforeldre mente at god planlegging før innflytting og støtte og oppfølging fra barnevernet underveis var viktig for at fosterhjemmet skulle fungere godt (Ødegård et al., 2015).

Barnevernet har en stor styrke med at de har mye erfaring som de kan gi videre til fosterforeldrene. I tillegg har fosterforeldrene noen «utenifra» som kan veilede i vanskelige situasjoner. Samarbeidet med barnevernet kan dermed muligens svekke eller styrke fosterforeldrenes evne til å skape trygghet og stabilitet. Moini og Moini (2011) sin studie viste at veiledning fra barnevernstjenesten og Bufetat kunne påvirke positivt slik at fosterhjems plasseringen føles mer stabil. Også under PRIDE-kurset er det å kunne samarbeide et ferdighetskrav (Bufdir, 2019a). PRIDE-kurset er en viktig satsning for å hjelpe fosterforeldre bli utrustet for oppgaven som venter dem. Uten å gå i detalj i PRIDE-kurset sitt innhold, betydning og forbedringspotensiale så kan man argumentere for at det er et viktig kurs for å bli kjent med og velge ut potensielle fosterforeldre. Kurset gir nok en smakebit på hva som kan dukke opp av utfordringer som fosterforelder, men oppfølging videre blir like viktig. En annen fordel med PRIDE-kurset er at fosterforeldrene bygger relasjon med barnevernet, som trolig kan øke samarbeidet ved senere anledninger. Det at fosterforeldre får opplæring gjennom PRIDE-kurset og har gode samarbeidsevner slik at de får støtte når det trengs er altså er viktig bidrag mot å skape trygghet og stabilitet i fosterhjemmet. Med tanke på at det er barnevernet som har hovedansvar for omsorgen til et fosterbarn er det viktig at også de tar ansvar for å bidra til at fosterbarnet opplever trygghet og stabilitet.

5.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan fosterforeldre kan skape trygghet og stabilitet i et fosterhjem. Jeg har funnet ut at motivasjonen til fosterforeldre kan gi fosterbarnet en ekstra trygghet, samtidig som motivet bak det å bli fosterforeldre kan være delt mellom å ønske det beste for barnet og være takknemlig for lønnen. Jeg har også funnet ut at stabilitet kan skapes av fosterforeldre gjennom økonomi, bolig og god helse. Det kan også skapes gjennom å gi omsorg og der fosterbarnet sitter med en opplevelse av å ha det godt. Trygghet og stabilitet skapes i stor grad også gjennom å kjenne tilhørighet til fosterfamilien. Dette kan skje gjennom å være en del av familierutinene, få lik behandling som de andre barna i huset, bli inkludert i familien og oppleve at kvaliteten i relasjonen med fosterforeldre er god. Jeg har også sett at egenskapene hos fosterforeldre påvirker fosterhjems-plasseringen.

Gode fosterforeldre skaper struktur, rutiner og setter tydelige grenser som gir fosterbarnet forutsigbarhet, noe som oppleves trygt. Jeg har sett at trygghet er en konsekvens av at andre elementer er på plass. Når fosterbarnet opplever stabilitet vil det også innfri behovet for trygghet. Fosterforeldre som er åpne og som har evnen til å samarbeide kan ta til seg nyttig kunnskap som er gunstig for fosterhjemmet. I tillegg har jeg sett at fosterforeldre med kunnskap om barns normalutvikling og tidligere erfaring med barn gir en fordel slik at de lettere forstår fosterbarnets atferd. Graden av konflikt kan dermed minske, noe som kan oppleves trygt og stabilt for fosterbarnet. Jeg fant også ut at temaene fosterbarn, fosterforeldre og barnevernsansatte tok opp i stor grad var de samme, og at det ikke var noen som skilte seg spesielt ut i sine meninger.

Det kjente ordtaket «det krever en landsby for å oppdra et barn» samsvarer med resultatet i min oppgave. En kan si at det er et komplekst samspill som krever innsats fra flere hold for å skape trygghet og stabilitet i et fosterhjem. PRIDE kurset og veiledning fra fosterhjems-plasseringen er viktige bidrag som styrker fosterforeldrene. Barnevernstjenesten har mye erfaring og kunnskap om fosterhjemsarbeid, noe som fosterforeldre kan ta imot ved behov. Jeg tenker derfor det er viktig å se fosterforeldre sin innsats i et større perspektiv. Rammene rundt fosterhjemmet er også med å påvirke om fosterforeldre evner å gi trygghet og stabilitet. Videre hadde det vært interessant og gått i dybden på hvorfor det er så mange fosterbarn som flytter opptil flere ganger. Det hadde også vært spennende å utforske mer hvordan samarbeidet med barnevernet påvirker fosterforeldres evne til å være gode fosterforeldre. Gjennom oppgaven

min har jeg sett at det er mye med fosterhjemsarbeid som fungerer bra, men for at det skal fortsette slik krever det innsats fra flere hold og at alle holder seg oppdatert på sin oppgave.

6.0 Litteraturliste

Barnevernloven. (2019). Lov om barnvernstjenester. ([LOV-2019-06-21-30](#)).

Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_4

Bernado, I. M., García-Martín, M. A., Salas, M. D. & Fuentes, M. J. (2015).

Placement stability in non-kinship foster care: variables associated with placement disruption. *European journal of Social work*. 19 (6), 917-930.
<http://dx.doi.org/10.1080/13691457.2015.1076770>

Biehal, N. (2012). A sense of belonging: Meanings of family and home in long-term foster care. *The British Journal of Social Work*. 44 (4), 955-971.

<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs177>

Bufdir. (2019a, 14. november). Delta på kurs

Hentet fra https://bufdir.no/Fosterhjem/Hvordan_bli_fosterhjem/Delta_pa_kurs/

Bufdir. (2019b, 09. desember). Barn og unge som bor i fosterhjem eller institusjon.

Hentet fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barn_evernet/Barn_og_unge_plassert_utenfor_hjemmet/

Bufdir. (2020, 17. januar). Hvem kan bli fosterforeldre.

Hentet fra <https://bufdir.no/Fosterhjem/hvem/>

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk

Falch-Eriksen, A. (2018). *Stabilitet i fosterhjem. Internasjonal forskning om barnets behov for trygghet og forutsigbarhet*. (4). Oslo: NOVA Velferdsforskningsinstitutt.

Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/86217c9889cb4e0f9cb1fd1956719c15/nettut_gave-nova-rapport-4-2018-desember-2018.pdf

- Havik, T. & Christiansen, Ø. (2009). Plassert av barnvernet – Får barnet en situasjon preget av stabilitet? *Norges Barnevern*, 87 (1), 18-29. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2009/01/plassert_av_barnevernet_-_far_barnet_en_situasjon_preget_av_stabilitet
- Holtan, A., Handegård, B. H., Thørnblad, R. & Vis, S. A (2013). Placement disruption in long-term kinship and nonkinship foster care. *Children and youth service review*, 35, 1087-1904. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.04.022>
- Hustad B., Soelberg F., Strømsvik C.L. & Lichtwark W. (2016). *Hva kjennetegner gode fosterforeldre? -Vurdering av barnevernsansatte*. Arbeidsnotat. Bodø: Nordlandsforskning. Hentet fra <http://www.nordlandsforskning.no/publikasjoner/hva-kjennetegner-gode-fosterforeldre-article3256-152.html>
- Håkonsen, K. M. (2015). *Psykologi og psykiske lidelser*. (5 utg). Oslo: Gyldendal akademisk
- Moini, H. & Moini, J. (2011) *Hva kjennetegner et godt fosterhjem? En kvalitativ studie av mødres beskrivelse av eget fosterhjem*. (Masteravhandling, Høgskolen i Telemark). Hentet fra <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2438631>
- NOU 2018:18. (2018). *Trygge rammer for fosterhjem*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/cfec9a0ff1f3471891656e1ce9dbd2ff/no/pdfs/nou201820180018000dddpdfs.pdf>
- Randle, M. (2013). Through the Eyes of Ex-Foster Children: Placement Success and the Characteristics of Good Foster Carers. *Practice: Social Work in Action*, 25 (1), 3-19. <https://doi.org/10.1080/09503153.2013.775236>
- Skaalvik, E. M & Skaalvik, S. (2014). *Skolen som læringsarena. Selvoppfatning, motivasjon og læring* (2. utg.) Oslo: Universitetsforlaget

- Skilbred, D. & Iversen, A. C. (2014). Unge voksne som har bodd i fosterhjem og tatt høyere utdanning: suksessfaktorer? *Norges barnevern*, 91 (4), 160-176. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2014/04/unge_voksne_som_har_bodd_i_fosterhjem_og_tatt_hoeyere_utdann
- Svendsen, R. (2014). *Faktorer som fremmer god tilpasning hos barn plassert i fosterhjem*. (Masteravhandling, NTNU). Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/271236>
- Toven, M. I. (2013). *Stabilitet i fosterhjem. En kvalitativ studie av faktorer som bidrar til å skape stabilitet i fosterhjem ut fra tidligere fosterforeldres og fosterbarns erfaringer*. (Masteravhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus). Hentet fra <https://oda.hioa.no/nb/stabilitet-i-fosterhjem-en-kvalitativ-studie-av-faktorer-som-bidrar-til-a-skape-stabilitet-i-fosterhjem-ut-fra-tidligere-fosterforeldres-og-fosterbarns-erfaringer>
- Ødegård, A., Lohne, M. & Willumsen, E. (2015). Utilsiktet flytting fra fosterhjem. En kvalitativ studie av fosterforeldres erfaringer. *Norges barnevern*, 92 (3), 168-181. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2015/03/utisiktet_flytting_fra_fosterhjem_-_en_kvalitativ_studie_a

